

Bevers in Limburg voorjaar 2005 – voorjaar 2006

(met aanvullingen tot najaar 2006)

Na het afsluiten van het project 'Toekomst voor de bever in Limburg; 2002-2005'. Heeft de Zoogdiervereniging VZZ een vervolgoopdracht gekregen om de verspreiding van de bever in Limburg tot en met 2009 te blijven volgen. Over de resultaten van het eerste project is een rapport verschenen dat gratis digitaal bij de VZZ te verkrijgen is (stuur daarvoor een mailtje naar vilmar.dijkstra@vzz.nl). In onderstaand stuk wordt beschreven hoe het vervolgproject in elkaar zit en wat de eerste resultaten zijn.

Andere methode

In het eerste project werden naast verspreidinggegevens ook gegevens over aantallen verzameld. Daarvoor werden in de zomermaanden observaties verricht bij burchten en het aantal dieren geteld. Tijdens de observaties werd eveneens getracht te achterhalen of er sprake was van voortplanting. In het nieuwe project is ervoor gekozen alleen gegevens over verspreiding te verzamelen. Dit vanwege de grote inspanning die anders geleverd zou moeten worden om het aantal bevers te tellen. Bovendien bleek vaak dat niet alle bevers werden gezien. In een enkel geval werd er zelfs geen enkele bever waargenomen terwijl ze wel aanwezig waren.

Om zoveel mogelijk tegelijkertijd en op dezelfde wijze te inventariseren is aangehaakt bij de landelijke beversporendag. Deze dag vindt jaarlijks plaats op de eerste zaterdag van maart. Dit tijdstip is gekozen omdat dan de bomen en struiken nog kaal zijn en vraatsporen en eventuele burchten goed opvallen. Als mensen op de dag zelf niet kunnen is het geen probleem om enkele weken eerder of later het veldwerk uit te voeren. Het veldwerk wordt uitgevoerd door vrijwilligers en binnen dit project wordt getracht vaste vrijwilligers in te zetten voor bepaalde bevergebieden. Voordelen daarvan zijn dat die mensen het gebied goed leren kennen en er minder coördinatie noodzakelijk is.

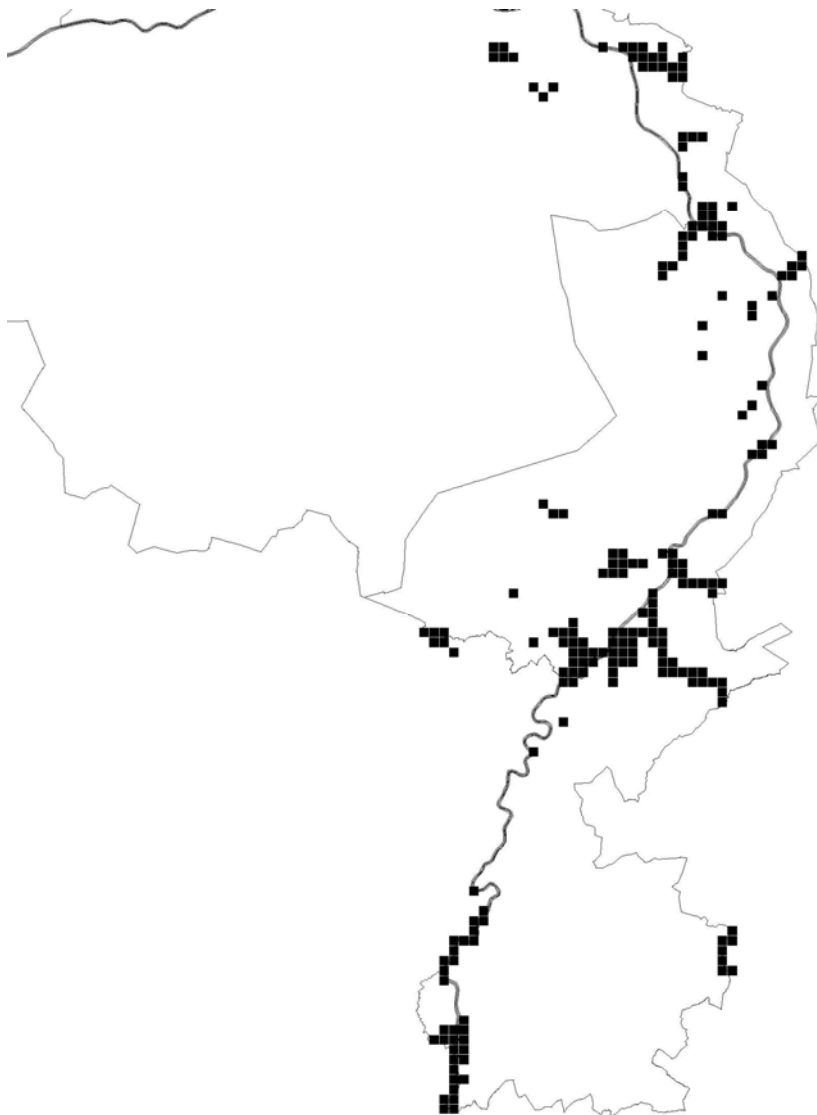
Het veldwerk houdt in dat oevers geïnventariseerd worden op sporen van bevers. Als er sporen worden gevonden dan moet ingeschat worden of het sporen zijn van het afgelopen jaar (in dit geval voorjaar 2005 of verser). De schaal die daarbij gebruikt wordt is het kilometerhok. Dit betekent dat als in een kilometerhok één spoor van een bever wordt aangetroffen in principe naar het volgende kilometerhok gekeken kan worden. Op deze wijze wordt getracht met een minimale inspanning een goed overzicht van de verspreiding te verkrijgen. Als er mensen zijn die meer willen en een algehele inventarisatie van de aanwezige oevers uitvoeren waarbij bijvoorbeeld getracht wordt om alle burchten in kaart te brengen, dan wordt dat uiteraard toegejuicht.

Helaas zijn nog niet voor alle gebieden waar bevers leven vaste vrijwilligers gevonden. In die gevallen is de hulp ingeroepen van een aantal vangers van de muskus- en beverrattenbestrijding om het overzicht van de verspreiding aan te vullen. Deze mensen hebben nog een andere belangrijke rol. Omdat ze veel in het veld vertoeven hebben ze vaak als eerste door dat er ergens bevers zijn opgedoken. Als dit plaatsvindt, wordt dit gemeld en kan er tijdens de beversporendag gecontroleerd worden of er nog bevers aanwezig zijn en van welke kilometerhokken de dieren gebruik maken.

In totaal hebben ongeveer 30 vrijwilligers aan de inventarisaties meegedaan. Daarbij zijn ongeveer 225 uren in de inventarisatie gestoken. Daarnaast heeft het verwerken van de gegevens in totaal nog enkele uren van de vrijwilligers gekost.

Verspreiding van de bever in Limburg

In vergelijking met het vorige overzicht in het eerder aangehaalde rapport zijn er nauwelijks verschillen. In principe was dat ook niet verwacht, omdat een deel van de periode waar we het nu over hebben (voorjaar 2005-voorjaar 2006) ook in de periode valt van het overzicht in het rapport (18 oktober 2002-eind 2005). Figuur 1 laat zien waar in gestelde periode bevers of hun sporen zijn aangetroffen. Daarbij is niet strikt de Limburgse grens aangehouden, maar is ook gekeken naar het aangrenzende deel van Noord-Brabant en het grensgebied met België. Het grootste deel van de gebieden waar bevers zijn uitgezet (tussen 18 oktober 2002 en 15 oktober 2004) wordt nog gebruikt door één of meerdere bevers (7 van de 10 uitzetplekken). Concentraties van bevers bevinden zich rond Roermond (Roer en het Maasplassengebied), het Leudal/Swalm en in het Maasdal rond Maastricht. In noord Limburg leven de bevers meer verspreid langs beken.

Figuur 1. Ligging van kilometerhokken in Limburg waarvan in de periode voorjaar 2005-voorjaar 2006 gegevens van bever zijn ontvangen.

Nagekomen melding van voortplanting in 2005 en voortplanting in 2006

Afgelopen maanden kwamen mij nog enkele gevallen ter ore over (mogelijke) voortplanting die eerder gemist waren. Zo werd op 24 juni 2005 een jonge en volwassen bever gezien in de Tungelroyse beek in het Leudal. Bij de reguliere observaties die daar toen werden uitgevoerd bleef het onduidelijk of er sprake was van voortplanting.

Bij de monding van de Geul werden in het voorjaar van 2006 een grote en een beduidend kleinere bever waargenomen. Waarschijnlijk gaat het hier om bevers die zich ophouden in het nabijgelegen gebied Hochter Bampd. Hier is in 2005 blijkbaar sprake geweest van voortplanting.

In mei en juni 2006 werden in de Niers onvolwassen bevers gevangen (één bij de monding en één bij de Duitse grens). Gezien de lengte van de dieren en de verschillende vachtkleur gaat het om twee jaarlingen. Dit betekent dat er in 2005 in dit territorium jongen zijn geboren. Dat houdt in dat de daar in najaar 2004 uitgezette bevers zich snel na het uitzetten hebben voortgeplant. Deze vangsten vonden plaats met de inlooppkooien die bij de bestrijding van beverratten worden gebruikt. Uiteraard zijn deze bevers weer losgelaten.

Op 10 november 2006 werd wederom een jaarling gevangen in een inlooppkooi, maar nu in het territorium Polderveld bij Panheel. Dit is de eerste aanwijzing dat hier voortplanting plaatsvindt.

Ook van 2006 kwamen meldingen van voortplanting binnen. In de Oostrumse beek in het landgoed Geysteren werd een jonge bever waargenomen. Deze plek werd in het najaar van 2005 door bevers gekoloniseerd. Een mooi voorbeeld hoe snel het kan gaan. Dit is overigens één van de weinige plekken in Nederland waar bevers dammen hebben gebouwd.

Langs de Niers werd van het voorjaar van 2006 melding gemaakt van een nest jonge bevers. In hoeverre het werkelijk om bevers handelde is onduidelijk gebleven.

Verdere bijzonderheden

Onderstaand volgt per regio een overzicht van de belangrijkste/opmerkelijkste ontwikkelingen, waarbij ook gebruik wordt gemaakt van gegevens die betrekking hebben op de periode na het voorjaar van 2006.

Noord-Limburg

Het uitzetgebied De Baend (Well) werd aan het begin van de zomer van 2005 verlaten. Eind augustus 2005 werden weer enkele sporen aangetroffen, gevolgd door een schijnbaar kort beverbezoek in het voorjaar van 2006.

Er blijkt werkelijk sprake te zijn van vestiging in de Everlosche beek (Blerick). De eerste sporen werden voorjaar 2005 aangetroffen. Inmiddels liggen hier meerdere dammen in de beek. Een duidelijke aanwijzing dat de bever of bevers niet van plan zijn te vertrekken.

Werden er in het Leukermeer (Well) in het voorjaar van 2005 sporen aangetroffen, na de zomer van 2005 bleef het hier stil.

Bij de Eckeltse beek stak dit najaar regelmatig een bever de weg over om naar een perceeltje maïs te gaan. De gemeente Bergen heeft een tijdelijk rastertje geplaatst om te voorkomen dat het dier wordt doodgereden.

Midden-Limburg

Langs de A beek (Stramproy) leven meerdere beverfamilies in België. Eén van die families gebruikt ook het Nederlandse deel van de A beek. In januari 2006 werd in België een volwassen bever gedood in een klem. Het is onduidelijk van wie de klem was.

Bevervraat langs de A beek (Gert-Jan van Elk).

Langs de Groote Molenbeek werden bij Tienray in juli 2006 de eerste beversporen ontdekt. In het najaar van 2006 is de bever verder getrokken richting Horst. We zullen moeten afwachten of deze bever zich hier werkelijk gaat vestigen. Langs deze beek is en wordt op grote schaal aan herinrichting gedaan waardoor de situatie voor bevers gunstiger wordt.

Bij de monding van de Wilderbeek (Venlo) werd oktober 2006 een beverdam aangetroffen. In 2005 werden hier al eens beversporen gevonden. Mogelijk gaat het om bevers die ook gebruik maken van de Romeinenweerd aan de overkant van de Maas.

De monding van de Neerbeek (Leudal) werd in 2005 al enkele malen door een bever bezocht. De hoeveelheid verse vraatsporen doet inmiddels vermoeden dat er meer aan de hand is. Ook aan de overkant van de Maas worden beversporen aangetroffen. Het Waterschap heeft op dit traject de beek tussen het Leudal en de N273 alsook rondom de monding natuurvriendelijk ingericht waardoor het biotoop sterk is verbeterd.

De bever of bevers van de Kleine Huiskensplas (Stevensweert) maken nog regelmatig uitstapjes naar de aanliggende Belgische plassen en af en toe naar Koningssteen. Het lijkt er echter ook op dat sinds de winter van 2005/2006 gebruik wordt gemaakt van de Oude Maas ten zuiden van Stevensweert.

In november 2006 werden enkele vraatsporen aangetroffen in de nabijgelegen Molensteense plas (Stevensweert). Daar werden in 2002 enkele bevers uitgezet die deze locatie echter direct hadden verlaten.

In de heringerichte Uffelse beek (Grathem) werd in juli 2006 verse vraat aangetroffen.

Langs de Tungelroyse beek bij Ell zijn in september 2006 vraatsporen aangetroffen.

Dode bevers werden gevonden in de Roer bij Paarlo (6 april 2006) en recent in de Maas bij de monding van de Hambeek/Roer.

In het Roerdal werd afgelopen voorjaar door Swen Waschk gekeken naar concentraties van geurmerken en hij denkt dat er 4 territoria te onderscheiden zijn. Ook heeft hij gekeken naar knelpunten in migratie van de bevers. Mede op basis van dit onderzoek zijn dit najaar door het Waterschap Roer en Overmaas en de gemeente Roerdalen twee migratieknelpunten voor de bever aangepakt, en wel langs de Bos- en Postbeek. In de nabije toekomst zal een vispassage rond de watermolen in de Roode Beek worden aangelegd. Daarmee is het Roerdal voor bevers en andere waterdieren goed verbonden met de beken uit het Nationaal Park Meinweg.

Bij het Leerkeven werd op 30 maart 2006 weer een bever doodgereden. In 16 maanden tijd zijn hier vier bevers doodgereden. Toch worden er nog verse vraatsporen aangetroffen. Helaas is de gemeenteraad van Heel niet akkoord gegaan met de aanleg van een bevertunnel in dit territorium. We hopen dat dit knelpunt in de toekomst wel kan worden opgelost.

Zuid-Limburg

Langs de Jeker (Maastricht) werden in 2003 en 2004 beversporen aangetroffen. In 2005 leek het gebied verlaten te zijn, maar in januari 2006 werden er weer sporen aangetroffen.

Langs de Maas bij Meers werden in juni 2006 vraatsporen aangetroffen, mogelijk van een bever die aan de Vlaamse kant van de Grensmaas leeft nabij Maasmechelen.

Hoe verder?

Verwacht wordt dat de bever zich in Limburg steeds verder zal verspreiden. Dat maakt het noodzakelijk om het aantal vrijwilligers verder uit te breiden. Mocht men mee willen doen met deze leuke activiteit, dan is men van harte welkom en kan men zich bij de auteur aanmelden (vilmar.dijkstra@vzz.nl, 06-17490499). Voor een aantal gebieden zijn we dus nog naarstig op zoek naar vrijwilligers die dit gebied willen 'adopter'. In de volgende gebieden kunnen we nog hulp gebruiken: Niers, Roer, Swalm, Romeinenweerd, Everlosche beek, Jeker, Maas ten zuiden van Maastricht.

Dankwoord

De hier weergegeven gegevens konden niet verzameld worden zonder de inzet van alle terreinbeheerders en vrijwilligers. Hun wil ik dan ook hartelijk danken voor hun inzet en ik hoop dat ze ook aankomende jaren blijven meedoen. Een speciaal woord van dank aan de mensen van het Waterschap Roer en Overmaas en het Waterschap Peel en Maasvallei. Niet alleen voor al het werk dat ze aan watergangen uitvoeren waardoor het biotoop voor de bever steeds aantrekkelijker wordt, maar ook vanwege het doorgeven van de waarnemingen van onder andere de gevangen bevers.

De monitoring van de verspreiding van bevers in Limburg wordt uitgevoerd in opdracht van ARK Natuurontwikkeling. Het beverproject wordt gefinancierd door de provincie Limburg (Platteland in Uitvoering), het VSB Fonds en Rijkswaterstaat Limburg.

Vilmar Dijkstra